

Op zoek naar wat ons samen bindt

Advies verkenning coalitievorming Montferland

INLEIDING

In de week van 21 maart nemen drie fracties het initiatief om met elkaar in gesprek te gaan over het vormen van een coalitie in de gemeente Montferland.

Het zijn de fracties van Helder, Lijst Groot Montferland en PvdA.

In diezelfde week worden er oriënterende gesprekken gehouden over de beschikbaarheid van dhr. Berghoef als informateur. Hij is daartoe bereid en beschikbaar. De drie initiatiefnemers geven in dit gesprek aan zich gedrieën in te zetten om (een deel van) de coalitie voor de komende bestuursperiode te vormen. Zij weten zich daartoe aan elkaar verbonden, maar sluiten geenszins samenwerking en ook coalitievorming met andere fracties uit.

De beoogde informateur heeft vervolgens gesprekken met de griffier over de facilitering en procedures en er is een gesprek met de burgemeester ten einde hem o.a. te verwittigen van de gang van zaken.

De informateur maakt een stappenplan en vraagt de drie initiatiefnemers een motie voor te bereiden waarmee de informateur een opdracht verkrijgt.

In de raadsvergadering van 30 maart wordt betreffende motie unaniem aangenomen met een tweeledige opdracht:

- A. Te onderzoeken welke combinaties van partijen mogelijk zijn voor een constructieve samenwerking die op een ruime meerderheid in de gemeenteraad kan rekenen.
- B. En wat de contouren zijn van die inhoudelijke samenwerking op hoofdlijnen.

De opdracht wordt door de informateur aanvaard.

De drie fracties op hun beurt bereiden een uitgangsdokument voor. Daarmee willen ze de basis leggen voor een houdbare samenwerking in de raad van Montferland. De drie fracties zien dit document als discussiestuk voor de komende coalitieperiode van de gemeente. Een document dat met een tiental thema's probeert een schets te vormen waaruit in gezamenlijk overleg met de andere fracties een akkoord zou kunnen komen.

In een openbare bijeenkomst op 28 maart wordt het stappenplan van de informateur besproken en wordt het basisdocument benoemd.

DE GESPREKKEN

Van alle gesprekken wordt door de griffier een verslag gemaakt. Dit verslag zal in een terugkoppeling aan de orde komen en wordt het verslag van de fractie. Daarmee bedoel ik dat de versie van het verslag dat de fractie accordeert het eindverslag is. De fractie bepaalt zelf of en hoe het openbaar is.

Op 6 en 7 april vinden dan de eerste gesprekken plaats met alle fracties.

Aan de orde komen in ieder geval:

1. Reflectie op de verkiezingsuitslag
2. Aanpak van de informatieperiode
3. Hoe moet de samenwerking eruit zien
4. Reactie op het basisdocument, welke rol moet het stuk spelen

Ook andere, voor het gesprek, relevante thema's worden besproken en benoemd. De informateur wijst op de haalbaarheid van de eventuele plannen en op de relatie met de bestaande begroting. Het spreekt voor zich dat hieronder de gespreksverslagen niet in volledigheid herhaald worden.

De fractie van **D66** geeft aan te staan voor brede, inhoudelijke samenwerking waarin maatschappelijke opgaven centraal staan. Het is nu niet aan de orde om op het basisdocument in te gaan. Men denkt graag mee over de inhoud en uitvoering van een liefst zo breed mogelijk akkoord, zonder direct collegeverantwoordelijkheid te willen dragen.

De fractie van **Lokaal Belang Montferland** geeft naast de reactie op hun eigen positie en de zaken hierboven genoemd aan zich te realiseren dat hen bescheidenheid past. De thema's die voor hen belangrijk zijn, worden vooral bepaald door de financiële haalbaarheid. Men wil het resultaat van de besprekingen samengevat in een akkoord pas na totstandkoming op de merites beoordelen.

De fractie van **CDA** geeft aan naast de hierboven genoemde punten wel te voelen voor een verdere samenwerking. CDA ambieert een brede coalitie, een kleine meerderheid doet volgens CDA ook geen recht aan de verkiezingsuitslag. CDA wil ook graag verantwoordelijkheid nemen. Verdere samenwerking zou vanuit de overeenkomsten verkend moeten worden. In dit gesprek wordt ook nadrukkelijk de interpretatie van CDA betreffende de schets aan de orde gesteld. Het stuk wekt de schijn van een wensenlijstje. CDA wijst er tevens op verder te willen werken aan een raadsprogramma waarbij moeilijke thema's gefaseerd zouden kunnen worden uitgerold.

De fractie van **VVD** geeft aan in de bespreking, samen te willen werken op basis van de inhoud. Een breed raadsprogramma heeft de voorkeur. VVD wil een breed gedragen coalitie. Daarom is een coalitie van 13 zetels ongewenst. VVD wil niet als enige voormalige coalitiepartij aansluiten bij de samenwerking van de drie initiatiefnemers. Men wil zich verder alleen inzetten voor een coalitie samen met CDA.

Helder, Lijst Groot Montferland en PvdA, spreken zich zowel afzonderlijk alsook in gezamenlijkheid uit voor de tien thema's te ijveren die in het basisdocument benoemd worden. Zij geven nadrukkelijk aan dat dit document aan te passen is aan de realiteit van de coalitievorming, anders gezegd, er is voldoende ruimte voor andere fracties om met ideeën te komen, zodat aanpassing mogelijk is. Ze nodigen iedere fractie uit met die ideeën te komen, zodat er een akkoord ontstaat op basis van de inhoud.

De informateur geeft alsdan het advies verder te spreken met de fracties van Helder, PvdA, Lijst Groot Montferland, VVD en CDA.

Met D66 en LBM worden te grote verschillen van inzicht en verdere ontwikkelingen ervaren om een coalitie te vormen. Dat sluit geenszins uit dat er een inhoudelijke bijdrage vanuit deze fracties kan komen.

Tot zover de eerste ronde gesprekken.

TERUGKOPPELING

Op dinsdag 19 april vindt de terugkoppeling plaats met alle fracties.

De fractie van Lokaal Belang Montferland geeft aan zich te realiseren dat zij waarschijnlijk geen onderdeel zullen uitmaken van de coalitie. Ze zeggen het eventuele coalitieakkoord af te wachten en dan daarna te beoordelen.

De fractie van D66 wil graag inhoudelijk blijven meedenken aan een eventueel coalitieakkoord, en spreekt nogmaals de voorkeur uit voor een breed raadsakkoord.

De fractie van VVD geeft aan vooral te letten op reeds gemaakte afspraken én de financiering van de eventuele plannen. Daarnaast wordt nadrukkelijk opgemerkt dat ze alleen deel uit willen maken van een nieuwe coalitie wanneer dat samen met CDA kan. Ook de geschilpunten, met name de ontwikkeling van DocksNLD2 moeten benoemd worden. De fractie is bereid tot een vervolgesprek onder de voorwaarden hiervoor genoemd.

In het daarop volgende gesprek met de fractie van CDA wordt stilgestaan bij het feit dat we in deze fase eigenlijk alleen maar met de procedure bezig lijken te zijn, terwijl het toch om de zo belangrijke inhoud gaat. Door de informateur wordt wellicht te lang stilgestaan bij het feit dat in deze fase van verkennen het eerst en vooral gaat om wat op basis van het bekende tot samenwerking kan leiden. Er wordt gesproken over welke vervolgstap nu de juiste is. Daarmee geeft de fractie aan tot een vervolgesprek te willen komen, sturend op de overeenkomsten en de inhoud.

De fracties van Helder, Lijst Groot Montferland en PvdA geven aan verder te willen werken aan een samenwerking tussen hun fracties en CDA en VVD.

VERVOLG

Op donderdag 21 april vinden er vervolggesprekken plaats tussen de fracties van Helder, PvdA, Lijst Groot Montferland en VVD en vervolgens gedrieën met CDA.

Het eerste gesprek die avond, met de fracties van Helder, PvdA, Lijst Groot Montferland en VVD begint met een korte terugblik van de informateur op wat reeds besproken is, met het accent op de opdracht die de raad aan de informateur gegeven heeft. Hij deelt mede dat zijn deel-advies gebaseerd is op wat de motie bedoelt: verken een zo breed mogelijke coalitie. Gezien de verkennende gesprekken is dat een coalitie van de fracties van Helder, PvdA, Lijst Groot Montferland, met de fracties van CDA en VVD.

VVD geeft in hun reactie, kort gezegd, aan dat het grootste geschilpunt, namelijk de ontwikkeling van het industrieterrein DocksNLD2 zeker een plaats moet krijgen in het coalitieakkoord. Op dit punt wordt nogal van mening verschilt over op welke wijze dat dan zou kunnen. Helder geeft, ondersteunt door PvdA en Lijst Groot Montferland aan dat de verkiezingsuitslag niet voor niets is zoals die is. VVD geeft ook en nogmaals aan alleen verder te willen gaan samen met CDA, ook al om de balans in een eventuele coalitie te borgen. De drie initiatiefnemers vormen immers wel een erg gesloten "blok". Dit schuurt en leidt tot onjuiste beelden over de functionaliteit van samenwerking. Het ontbreekt wat VVD betreft aan het politieke comfort om zonder CDA verder te gaan. VVD wil niet verantwoordelijk zijn voor het veranderen van reeds bestaande afspraken. Niet besproken, wel kort genoemd, worden de vele overeenkomsten in de verkiezingsprogramma's.

Daarna wordt er gesproken met de fracties van Helder, PvdA, Lijst Groot Montferland en CDA. CDA geeft aan aanvankelijk graag meegenomen te zijn in alle bewegingen rond een eventuele coalitievorming. Benoemd worden de handelingen van de drie initiatiefnemers zonder daarbij CDA te betrekken. De fracties van Helder, Lijst Groot Montferland en PvdA geven aan dat als dat al het geval zou zijn, dat in ieder geval niet bedoeld is om hen uit te sluiten. Deze fracties geven aan dit beeld niet geheel te herkennen en zich bij hun gedrag en daden toch te richten op het vertrouwen dat de kiezers hen gegeven hebben. Zij nodigen CDA nadrukkelijk uit deel te nemen aan de samenwerking om tot coalitievorming te komen. Die gewenste samenwerking is de drijfveer om die verantwoordelijkheid te nemen. De informateur geeft daarop aan dat de eerdere gesprekken geleid hebben tot waar we nu mee bezig: het verkennen wat wie verder wil/kan, met wie vanuit het reeds bekende en de ambitie om met nieuw elan zo breed mogelijk het bestuur van de gemeente te vormen.

De informateur acht het na deze gesprekken niet zinvol om een volgend gesprek te arrangeren met de fractie van VVD omdat het politieke comfort bij VVD ontbreekt om deel uit te maken van een eventuele coalitie. Hij adviseert in de opmaat naar de formatie een volgend gesprek te houden met de fracties van PvdA, Lijst Groot Montferland, Helder en CDA.

Dit gesprek vindt plaats op maandag 25 april.

In dit gesprek spreken de fracties af vertrouwen in elkaar te hebben om de volgende stap naar de formatie van een coalitie te zetten. Inhoudelijk wordt afgesproken naast de vele overeenkomsten de geschillen te benoemen. Men geeft elkaar de opdracht een constructie te maken waarin de geschilpunten gezamenlijk tot een oplossing leiden die recht doet aan de wensen van deze fracties.

Voor het vervolgproces adviseert de informateur dat CDA, Helder, Lijst Groot Montferland en PvdA, begeleidt door een formateur, samen met Lokaal Belang Montferland, VVD en D66 over de inhoud gaan spreken. Hiervoor is ook een document beschikbaar waarin de overeenkomsten vanuit de verkiezingsprogramma's zijn opgesomd. Door vanuit die basis te spreken kan vertrouwen tussen partijen groeien en ligt de focus op wat hen verbindt. CDA, Helder, Lijst Groot Montferland en PvdA spreken uit vertrouwen in elkaar te hebben om een volgende fase in te gaan.

De informateur adviseert CDA, Helder, Lijst Groot Montferland en PvdA een onderzoek te starten naar met name meer informatie rondom DocksNLD2. In dat onderzoek worden bestaande afspraken en consequenties van politieke keuzes in beeld gebracht. Hiermee kunnen in de formatiefase definitieve afspraken worden gemaakt tussen de partijen.

TOELICHTING RAPPORT

Op dinsdag 3 mei om 19 uur licht de informateur zijn conclusies toe tijdens een openbare bijeenkomst in Gouden Handen te 's-Heerenberg.

Bert Berghoef
Donderdag 28 april 2022

